Ч. 146 (11.114). Львів, неділя 3. липня 1927. Poсztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Перед зїздом українського учительства.

Загальні збори станового т-ва „Взаїмна Поміч українського учительства", що відбудуться у Львові в понеділок у великій салі Народнього Дому, вже здавна мають характер річного зїзду українських робітників на освітній ниві. З найдальших закутин краю прибуде наше вчительство до Львова, щоби переглянути свої сили, застановитися над пройденим шляхом і намітити плян праці на найближчий рік. Та при обговорюванні всяких своїх чисто станових справ мусять учасники нарад торкнутися не лише правно-службових відносин українського вчительства, але — в неменшій мірі — застановитися також над загальним положенням українського народу під теперішню хвилю.

Розглядаючи поодинокі точки своїх правно-службових відносин, матиме українське вчительство змогу (по раз восьмий від 1920 року) ствердити на свойому зїзді: що воно — як невіддільна частина, як один з органів нації мусить разом з нею перебувати всі болі та горе; що польська політика у відношенні до цілого нашого народу мусіла найти зокрема приноровлення і до такого відповідального та поважного стану в народі, як українське учительство; що наше становище під многими оглядами нині значно гірше як було тому кілька літ. З цього випливають і такі карти учительської дійсности, як рішуче непринимання до вчительської служби на терені Сх. Галичини українських кандидатів учительського звання. Розглядаючи це все, мусить наше вчительство дійти до висновку, що **його існування є нині дуже поважно загрожене.**

На ніщо не здалися сотки меморіялів, рефератів, прохань і письменних представлень в справі нестерпних правно-службових відносин, що їх предкладало вчительство шкільній краєвій і центральній владі. Ні нащо пішло безліч інтервенцій учительських представників в президії і у поодиноких референтів шкільної львівської кураторії. Шкільна влада й дальше одних переносить на захід, других передчасно на емеритуру. А що свіжих українських сил не приймає, спричинює це впадаючий в вічі дуже помітний спадок скількости і якости українського вчительства. Нічого дивного, що українське вчительство приймає на своїх зїздах і повітових зібраннях резолюції із зазивом до цілої нашої суспільности занятися його долею.

Український національний табор все живо займався як справами української школи, так і справами українського учительства. В цілому краю скликав він сотки віч, зборів і нарад майже або виключно в шкільних справах. Зокрема виборчий сезон використав національний табор також для боротьби за українську школу і учителя. На референтів масових віч і зборів наложено особливий обовязок порушувати обширніше — при нагоді виголошування політичних рефератів — положення української школи і рідного вчительства. Випустив кілька публікацій в українській та інших мовах з представленням невідрадного положення української школи та її учительства. Національна преса реагує постійно на всі прояви надужить у шкільній ділянці з боку правлячих чинників. Все це разом взяте мало хіба такий успіх, що припинило в деякій мірі цілковиту ліквідацію українського вчительства в нашому краю.

Учительство нарікає на українське громадянство і на політичні партії, які — мовляв — не хотять відповідно обороняти його прав як українського учителя і громадянина. Чи слушно?

Пригадаймо собі масовий зрив нашої суспільности весною 1925 р. при переводженні шкільного плебісциту. До боротьби за свою школу стануло наше громадянство одною великою лавою. Та ми не тільки не вратували наших шкіл, не тільки нових не добули, але навпаки стратили богато з того, що мали. А по невдалому зриві тяжко опісля викликати другу масову акцію.

Деякі наші політичні партії замісць обороняти в своїх органах українську школу і учительство, замісць звернути своє вістря проти дійсних виновників нашого лиха, зуживають свою енергію виключно на поборювання українського національного табору. Але як фатально відбивається це на нашій політичній силі, свідчить хотьби притаєна радість польської преси, яка аж захлипується з радости, реферуючи напр. перебіг загальних зборів Т-ва „Просвіта" в грудні м. року.

Правильний і доцільний розвиток станової учительської організації на довшу мету не дасться подумати при пануючих тепер правно-службових відносинах. Що більше, наше учительство мусить собі докладно здати справу з того, що ті відносини не зміняться і його доля не покращає доти, доки не зміняться відносини для цілої української суспільности, доки не зміниться положення всього українського народу. Доки не покращає його доля. Взаїмна залежність обох тих справ така наглядна і така зрозуміла, що з неї мусить поробити для себе далекойдучі висновки все свідоме українське учительство.

Якіж ті висновки? Українське вчительство є нерозривною частиною своєї суспільности. В наслідок репресій шкільної влади воно не відіграє, на жаль, у ній тепер відповідної свому великому покликанню ролі, одначе не вільно йому здавати тих позицій в національному житті народу, які всеж остали для нього навіть при нинішних відносинах бодай у шкільній та культурній ділянці.

Учительство живе в гущі народніх мас. Не рідко є учитель одиноким інтелігентним представником на селі. І може він віддати селу велику прислугу, працюючи в істнуючих вже і покликуючи до життя нові чи то чисто культурні чи економічні сільські установи. Підбираючи собі відповідних людей з села і міста до співпраці в сільських товариствах, матиме на них свій благодатний вплив, тим самим зискає вплив на село, повіт і край. Живучи в найбільшій згоді з людьми своєю позашкільною працею в селі поборе всі перешкоди, які густочасто наслідком чужих інтриг може мати в своїй роботі. Через свою працю на культурнім фронті буде він мати посередній вплив і на загально-національні справи, і причиниться таким чином до уздоровлення відносин в нашому народі, до його внутрішньої консолідації та поможе довести і на зовні до створення одноцільного національного фронту в боротьбі за спільне добро цілої нації а в тім і за свою школу та свого учителя. Хай-же під тими гаслами йде праця тієї сильної установи нашого учительства, а напевно дасть поважні успіхи.

І. Ліщинський.

З польської пропаґанди.

На марґінесі одної книжки.

(Від нашого кореспондента.)

(Докінчення.)

Париж, червень 1927.

VI.

Помиляється Смоґожевский також, коли оповідає, що уряд Західної України, „ведений п. Евгеном Петрушевичем" схоронився зі Львова до Станиславова.

Передовсім З. У. уряд виїхав зі Львова не до Станиславова, а до Тернополя, тай там на довший час осів. А крім того: не мала ця справа нічого спільного з п. Евгеном Петрушевичем. Нічого!

П. Евген Петрушевич у приготованнях до заняття Львова найменшої участи не брав, мало того — Львів занято проти волі п. Петрушевича. Коли біля особи і ролі п. Евгена Петрушевича в галицькій і українській траґедії 1918 і дальших рр. сотворилася леґенда, в яку повірив і Смоґожевський, та треба ствердити, що вона з дійсністю має спільного дуже-дуже мало.

Коло 20. жовтня 1918 р. п. Петрушевич. як голова української парляментарної репрезентації у Відні (поставлений на це становище „зручністю" пок. Володимира Бачинського!) приїхав до Львова, з пос. Васильком і іншими послами, тай — в порозумінні з президентом міністрів Зайдлером, (тай проти поглядів тодішньої редакції „Діла") перепер на зборах „нотаблів" у Народнім Домі відомі федералістичні резолюції — федералістичні у відношенні до Австрії і Габсбурґів. Та ледво резолюції ці постановлено одного вечера, а вже кілько годин потім, на другий день ранком, наспіла у Львів відповідь Вільзона на мирову ноту Буряна: що Чехи, Сербо-Хорвати і Італійці рішать, чи Австрія, як держава народів, має далі існувати...

То був невідкличний засуд смерти на Австрію.

З відповідлю Вільзона побіг ранком редактор „Діла" до п. Петрушевича. Застав голову У. П. Р. в ліжку, в Народній Гостинниці, і в присутности п. Сінґалевича заклинав його, щоб зараз-же скликав наново присутних ще „нотаблів", перевів реасумпцію вчорашніх ухвал і постанову злуки з Соборною Україною; щоб з рештою послів уже остався у Львові, бо готується заняття Львова і проголошення української суверенности і кожда година тут цінна... П. Петрушевич переконатися не дав, бо — мовив — „Зайдлер запевнив (його), що Австрія буде існувати", зголився тільки не зрадити тайни наших військових приготовань тай виїхав до Відня, з Васильком і іншими. У Відні тім, відрізаний від краю, Петрушевич і остався, переговорюючи з Зайдлером, Лямашем, Бог зна з якими безнадійними політичними трупами. Тимчасом Львів захоплено — проти його „погляду", сотворено уряд, творено армію, і геть потім п. Петрушевич приїхав до Станиславова уже на готове.

Як у Станиславові і в краю п. Петрушевич не вмів опанувати ситуації; як розтратив безмірну енерґію національного ентузіязму; як загубив 100-тисячну армію, яку можна було (знаємо це позитивно) виратувати і до великих діл повести; як позволив себе вести за ніс пок. Петлюрі, що під боком його торгував Галичиною і українською армією; як потім одної ночи „Диктатор" з фамілією своєю втік за границю від останків зведеної ним на бездоріжжя армії; як ця нещаслива армія, здеморалізована недолужністю, індолентністю Петрушевича і політикою Петлюри, потім переходила неславний шлях від Денікіна (вже раніше безнадійно розбитого) до більшовиків, і від більшовиків — верх неслави! — до поляків, себто до польських вязниць і терорів; як за границею Петрушевич ще вспів буквально на сміття викинути овочі національної жертвенности нашої американської еміґрації; що він далі й тепер творить за границею і в краю — це вже сюди не належить. На всякий спосіб і п. Смоґожевський повинен знати, що п. Евген Петрушевич був для поляків противником ідеальним, просто вимріяним, якби поляки були вдячні, то ордер „Польоніє Реституте" повинен би винагородити такого противника за всі його — мимовільні, правди, та проте реальні — заслуги для великої Польщі.

VII.

До помилок, які Смоґожевський несвідомо зробив, належить також оця його увага (стор. 145):

„На відомість про польську орієнтацію Петлюри Українська Делеґація в Парижі розбилася: представники Західної України, пп. В. Панейко і М. Лозинський, вийшли з неї..."

Що до Панейка, то це правда; на відомість про варшавську „угоду" коштом Галичини Панейко, Томашівський, Кульчицький і А. Петрушевич виступили з делеґації, яка з органу оборони галицької України сталася органом одної з найбільших ганьб української і всесвітньої історії. Після виступлення галичан, делеґація — протривала ще кілька місяців, аж поки її, за недостачею нових грошей, під новим головою, заââятим „варшавяком", Андрій Левицький не розпустив (30. XII. 1919.)

Але історія це буде розказана, в документами і текстами, окремо, в іншому місці.. Вона українському

загалові така зовсім не знала, а багато дечого вже зроблено, в статтях, листах і книжках, щоби її затемнити або бодай затерти..

Щоби покінчити з книжкою Смогожевського (не вичерпавши навіть приблизно ні її брехонь, ні помилок), треба ще згадати танебну передмову зера французького публіциста Ґовена (*Gauvain*), яку Смогожевський додав до своєї книжки. В передмові цій Ґовен, вивчений очевидно Смогожевським ,вневняє прим., що „український рух, який Совіти силкуються защіпити (в Галичині, Волині та ін.), штучний... Ті Русини, котрі домагаються самостійности, представляють собою тільки свої особисті амбіції..." І так далі. Такі слова під пером знаного французького публіциста — одна ганьба і скандал. Запаморочений польськими містифікаторами старий письменник плете тут нісенітниці, які не можуть іти по лінії симпатій для його країни і нації серед міліонів українського народу. Бажаємо п. Ґовенові, щоби дожив тої хвилі, коли мова фактів у нівеч розібє містифікації його „інформаторів" і коли він тієї своєї промови буде чорно соромитися.

VIII.

Був момент, на початку цього року і при кінці минулого, коли під польською пропаґандою у Франції наглядно хитався ґрунт: віяв тут дух Льокарна і Туарі, а громадянство, схиляючись в напрямі замирення з Німеччиною, було зріле прихильно приняти й правдиві інформації про польську дійсність і справжню вартість Польщі як „великої потуги" і як союзника проти Німеччини й Радянського бльоку. Інформацій таких ніхто тоді французькій пресі не подав і не вмів подати, а тепер той прихильний також нашій (неіснуючій) пропаґанді момент — уже минувся. Демонстрації німецьких „Крицевих Шоломів" з одного боку, а скріплена польська пропаґанда з другого — не осталися без наслідків у французьких політичних настроях; але рішили справу в користь поляків і в некористь німецької комбінації неосудимі виступи більшовицької дипльоматії й пропаґанди проти Анґлії. Анґлія кинула проти більшовиків велику скількість (ще не всі!) своїх атутів, між ін. і свої впливи, моральні й неморальні, у французькій пресі, французьких видавництвах взагалі. Ущаслививши Польщу неоціненою анґлійською опікою й поміччю, московські „макіявели" одним помахом розкрили перед польською пропаґандою у Франції всі французькі ґазети і всі видавничі доми: нині неможливо випустити в Парижі ні статті ні книжки, коли в ній є щось не зовсім миле й любе полякам. Давно заповіджена книжка Лекаша про його помічення з Польщі не може появитися в світ просто тому, що всі видавничі фірми одержали з відомого джерела кивок, аби книжку придушити. А треба знати, що Лекаш доволі відомий письменник і публіцист, автор читаних романів і книжки про погроми на Україні тай член редакцій кількох великих щоденників. Тим замітніше, що власне тепер, в моменті, коли про Східну Европу тут не вільно нічого публікувати, що не під лад польській пропаґанді, — що якраз тепер вийшла в світ книжка Олександра Шульгина, присвячена декільком питанням цікавим Польщі й Україні. Книжка видана під фірмою близького полонофільсько - націоналістичних кругів — видавничого дому Таляндіє*). Автор книжки — дарма, що наводить під своїм іменем високопарні дипльоматичні й наукові титули, а перед іменем заголовки великих французьких учених творів (*Sous presse*, себто в друку, або *en preparation*, себто готовиться) — таки у французькій нації за мало популярний, щоб книжка його про екзотичні питання могла числити на розпродаж: розсилають її врештою даром на всі сторони; та фірмі Таляндіє все таки треба прийти до своїх видатків (кільканадцять тисяч франків) — хто це заплатив? Так званий „уряд У. Н. Р. Книжку Шульгина видано тими самими джерелами, якими оплачується сьогоднішня дорога польська пропаґанда у Франції. Інших джерел цього видавництва нема і бути не може. *Fecit cui prodest* по старому й непомильному правилу римського права.

IX.

Сама врештою книжка п. Шульгина — відразу це кажемо — значно цікавіша ніж ми думали, і добре було би як би вона ціла або бодай в суттєвих своїх частинах вийшла й в українському перекладі, для освідомлення українського загалу, якому досі на тему тієї книжки стільки піску сиплеться в очі. Маємо на увазі ті части книжки, де автор — нехотя, правда, та радикально — розторощує леґенду про Петлюру як великого державного творця і героя. Дослівно наведемо одну частину (на всі нема тут місця) оцінок, які дає п. Шульгин пок. Петлюрі на стор. 98 і дальших.

„Не треба прибільшувати його (Петлюри ролі... Петлюра безпосередно не вмішувався ні в справи уряду ні в справи армії... Треба зрозуміти, що моральний авторитет (його) не був завсіди тойсамий... Популярність і повага Петлюри дуже впали... Прийшла година, коли він уже не був справдішним володарем своїх військ..."

І так далі. Правда, кілька сторінок перед тим п. Шульгин ще звеличував, просто обоготворював Петлюру, як „незрівняного шефа" (*Chef incomparable*) української нації, та ставив імя його обік імени Богдана Хмельницького (*Khmelnitzki*), раз за разом повторював, що він був у всьому „незрівнаний" (*incomparable*) тай славив його як „великого ученого" (*trés cultivé, trés instruit*) як визначного письменника (*homme de lettres*) — одним словом, як верх усіх людських досконалостей особистих і державнотворчих, —одначе славословям цим не повірить ніхто, хто, як автор цих стрічок, довго і добре знав пок. Петлюру особисто, прочитав усі його „твори", бачив і бачить власними очима плоди його рук — тай ніхто, хто вдумчиво прочитає дальші думки самого п. Шульгина про Петлюру, з яких частину ми висше навели.

В. Левицький.

*) *Alexandre Choulguine, L'Ukraine et le Chauchemar Rouge, Editions Jules Tallandier.* Стор. 216.

Закон про охорону свободи виборів.

При виборах до громадських рад, що саме переводяться, у нас діються не лише численні надужиття, але й українські виборці самі не допильновують своїх прав. Помічується, що українські виборці дають на себе впливати всякими погрозами, та що виборцям в більшости невідомий цей закон, яким застерігається свобода виборів.

Тому подаємо в скороченню найважніші точки закону з 26 січня 1907. р. відносно карних постанов, передбачених за нарушення свободи виборів. З цими постановами треба конечно наших виборців познайомити та треба старатися, щоби серед повені надужить, з якими ми стрічаємось при цих виборах, наші виборці могли використати найважніші постанови того закону для оборони своїх прав.

Постанови закона з 26/I. 1907. р. є важні при виборах до державних законодатних тіл, до краєвих соймів, до громадських і повітових рад та інших репрезентативних тіл, яких обовязком є полагоджувати публичні справи.

В §§. 1. і 2. містяться загальні постанови. §. 3. закона постановляє, що всякі перекупства при виборах є заборонені. Хто отже з розмислом в виборчих цілях дарує або прирікає управненому виборцеві, або якійсь третій особі якунебудь матеріяльну користь, а зглядно приймає, чи вимагає матеріяльної користи, той має бути караний арештом від 1—6 місяців.

§. 4. забороняє в дни голосовання гостити безплатно або по дуже низьких цінах виборців, чи то в гостинницях, чи то взагалі на публичних місцях.

§. 5. забороняється всякий примус при виборах. Виборців не вільно примушувати до голосування на якогось кандидата чи лісту. Не відграє тут ніякої ролі обставина, як цей примус виглядає, тоб то чи він фізичний, чи який інший, чи відноситься до тілесної зневаги, чи має відношення до прибутку майна. Не вільно виборцям грозити. За ці перестуики карається арештом від 1—6 місяців. Цій карі підпадають і ті, що провиняються проти наведеного і по виборах.

§. 6. постановляє кару від 1-го тижня до 3-ох місяців на таких:

а) які свідомо і з застановою поширюють фалшиві вісти що стоять в якім небудь звязку з виборами; б) (§. 7.) які з розмислом стараються фальшувати вислід виборів незалежно від того, в який спосіб це діється; в) які з свідомим наміром роблять перешкоди при виборах (§. 8.)

Хто безправно виконує право вибору, має бути караний арештом від одного тижня до трьох місяців.

Після §. 10. карається арештом від 1 тижня до 6-ти місяців тих, що нищать, або забирають з виборчої урни карточки, щоби таким чином змінити вислід виборів. Згідно з § 11. карається арештом від 1 тижня до 3-ох місяців тих, що при тайних виборах стараються нарушити якимнебудь чином виборчу тайну.

Підлягають карі і ті, що посередньо чи безпосередньо стараються виконувати якийнебудь терор на кандидатах з наміром, щоби їх таким чином здержати від ставлення кандидатури. Члени виборчої комісії уважаються урядовцями і вони підлягають законній охороні в часі виконування своїх функцій.

Ті, що були засуджені за переступлення §§. 3, 5, 7, 8, і 10 наведеного закону тратять активне і пасивне виборче право на протяг 6-ти літ рахуючи від дня покінчення кари.

Польська виборча ординація до сойму втягає в цілости закон з дня 26 січня 1907. р. до обовязуючих у Польщі законів.

В богатьох повітах Сх. Галичини вибори до громадських рад ще не переведені, слід отже познайомити наших виборців з тими найважнішими постановами про охорону свободи виборів. А там, де вже вибори покінчились, треба реєструвати промахи проти цього закону, належить робити сейчас карні донесення та наводити свідків, як рівнож повідомляти про поодинокі випадки Краєву Народню Канцелярію.

Новий наступ на нашу школу.

В р. 1918 звернулися були українські родичі до президії тодішньої краєвої шкільної ради з домаганням відкриття для їх дітей при українській академічній ґімназії у Львові рівнорядних реально-ґімназійних відділів. Своє домагання мотивували тим, що наслідком війни змінилися суспільні відносини до тої міри, що вимагають спрямування шкільної освіти молоді на реальні і практичні тори. Тодішний голова краєвої шкільної ради признав це домагання слушним і дозволив на постепенне урухомлювання нових відділів. При тім заявив, що коли ті відділи дійдуть до 8-ої кляси, то будуть перетворені в окрему школу. Перші реально-ґімназійні відділи приняла наша суспільність дуже радо. Стоючи по середині між клясичною і реальною школою, давали вони нашій молоді змогу звертатися не тільки до практичних професій і осягати незалежні становища, але й вступати після вподоби також на університети. Одначе признані нам реально-ґімназійні відділи перетворила влада дуже скоро на **гуманістичні**, з тим, що три перші кляси не мали ще характеру ґімназійної науки, а рівнялися виділовій школі і творили тільки „підбудову" до ґімназії а сама ґімназія починалася [illegible] 4. кляси і тревала лише пять [illegible] Така підбудова, що усувала [illegible] латинської мови і відбирала [illegible] всякі признаки ґімназії, не [illegible] ла зразу прихильности в нашій [illegible] спільности. А коли до того [illegible] вило ще й помітне обниження [illegible] венції шкільної молоді, то [illegible] невідрадне явище, що до [illegible] ної підбудови зголошувалося [illegible] моло...і і вона не ввійшла в [illegible] Натомість вписувалося богато [illegible] сібних дітей по скінченні виділової школи до 4. гуманістичної кляси. Вищі гуманістичні кляси розвинулися отже добре і находили щораз більшу популярність, а торік і [illegible] го року відбулися в них уже іспити зрілости. Вони мали і мають [illegible] будучність в теперішних [illegible] відносинах — при зубожінні населення, бож давали і дають своїй молоді можність по скінченні виділової народньої школи [illegible] польської в якій небудь місцевости і по деякім доповненні її, зголошуватися до 4. кляси гуманістичної ґімназії, та продовжувати таким чином своє образування.

Однак ці відділи були сіллю в очах наших вшехпольських „діятелів". Від давна нападали [illegible] в своїй пресі на них і домагалися їх ліквідації, боячися, щоби — [illegible] дай Боже — не виросли вони в [illegible] ву українську ґімназію. Перед у [illegible] кампанії вів, як звичайно, [illegible] ний д-р Прушинський. В останньому часі поновлено цей наступ в „Слові польськім", підносячи [illegible] велику небезпеку для Польщі [illegible] що українці мають у Львові вже дві клясичні ґімназії, а тепер готова витворитися з гуманістичних відділів ще й третя ґімназія. — [illegible] геть з тими відділами! І ці голоси увінчалися накінець успіхом.

Дня 21. червня ц. р. мав відбутися в тих відділах звичайний вступний іспит до 4. кляси. До [illegible] зголосилося 50 учеників, абсольвентів виділових шкіл. Та напередодні іспиту наспіла від шкільної кураторії нагло і несподівано заборона переводити іспит. Запитаний про причину заборони [illegible] ний референт кураторії відповів, що перед 3 роками вийшов розпорядок міністерства, який поручає ліквідацію в середніх школах [illegible] ких біфуркаційних відділів, т. з. таких рівнорядних кляс, що мають відмінний плян науки від головного заведення.

І дивно! Розпорядок міністерства вийшов вже тому три роки і [illegible] того відбувалися в наших гуманістичних відділах вступні іспити [illegible] записи до них учеників, і [illegible] не приходило через 3 роки [illegible] ку заборонювати ті відділи [illegible] пер нагло пригадали собі по [illegible] роках. Чомуж попередній [illegible] цей розпорядок не уповажнював нікого до видавання заборони?

Розпорядок міністерства має [illegible] же свою рацію в польських [illegible] лах, бо там істнує безліч середніх шкіл всякого типу: клясичні, [illegible] матично-природничі і гуманістичні. Польська молодь має отже [illegible] змогу вибирати собі середні [illegible] кові заведення після своєї [illegible] і нема зовсім потреби творити [illegible] поодиноких ґімназіях ще й [illegible] рядні відділи з відмінним [illegible] науки. Але не так у нас. [illegible] українські ґімназії, які ще нам [illegible] ли, є всі клясичними; з одного [illegible] українською школою в цілій [illegible] ській державі, де подається [illegible] на основі інших плянів, [illegible] до плянів реальних шкіл, [illegible] гуманістичних відділів при [illegible] мічній ґімназії у Львові. [illegible] такого стану не міг мати [illegible] док міністерства у нас свого [illegible] норовлення тепер також, [illegible] його протягом 3-ох років [illegible] сення тих відділів позбавляє [illegible] молодь одинокої змоги [illegible] освіту в реальнім напрямі і [illegible] товлятися до практичних [illegible] сій. Це спричинилоб [illegible] набуванні фахової освіти і [illegible] дило би не тільки на школу [illegible]

молоді, але й цілій українській суспільности. Одначе не зважаючи на все те заборона таки появилася.

(Докінчення буде.)

Виборчі вислідн.

Коломия.

Вибори в другому колі дали перемогу іап. жидівському таборові. Вибрано 12 жидів.

Стрий.

В другому колі вибрано 11 жидів і 1 українця.

Жовква.

Вибори до четвертого кола, що тягнулися три дні, закінчилися. Голосувало всіх 1488 осіб. Перейшла спільна ліста, на якій було 3 українців, 3 жидів і 6 поляків.

Надвірна.

При виборах з четвертого кола перейшла ліста бльоку всіх трьох національностей.

Комарно.

На основі заключеного порозуміння вибрано з четвертого кола 9 жидів і 3 поляків, з третього кола 12 українців, з другого кола 8 жидів і 4 поляків, з першого кола 12 поляків. Таким чином у новій раді поляки матимуть аж 19 радних (на 18 прц. населення). Українці, маючи в місті до 40 прц. населення, мусять вдоволитися тільки третім колом, бо утворений виборчий бльок, до якого вступили й українці, не погодився на більше наших представників з уваги на неодностайність у нашому таборі, спричинену сельробівською киринею. Слід зазначити, що в четвертому колі виступив з окремою лістою б. бурмістр Метавомський, що на 1060 голосуючих здобув ледви 176 голосів.

Болшівці.

Перейшла ліста бльоку трьох національностей. Українці матимуть у раді 15 представників.

Сянік.

Вибори в усіх колах покінчилися. З ласки „народового" бльоку вибрано одного-одинокого „русского" (в урядовій термінольогії: „старорусіна"). Українці в міській раді представника не мають.

Львівщина.

В селі Зашкові вибрано 19 українців, 12 поляків і одного жида.

Калущина.

Дня 20. п. м. відбулися вибори до громадської ради в селі Небилові. Через надужиття місцевої жандармерії, що силою тягнула й наганяла невтральних жидів до виборів, а також через хоунівство наказного комісаря громади Михайла Іванцівського з його прибічною шайкою, вибрано до ради на 6 поляків у селі аж 3-ох поляків, а в тім команданта місцевого постерунку жандармерії. Партійники наказного комісаря забули вже, як перед 7-ма роками жандарми оббивали кости громадянам села! Їхня сліпота довела до того, що сьогодня, на ганьбу всім громадянам — увійшов до гром. ради жандарм, хоч між самими прихильниками комісаря є люди, що могли були ввійти до ради. Це одинокий випадок, здається, на всю Галицьку Україну, що село показало себе так мало свідомим.

Виборчий рух.

ХОДОРІВЩИНА.

Дня 19/6 відбулися два публичні віча, а саме в год. 2-ій попол. в Городищу Королівськім і в год. 5-ій в Оттиневичах, де реферував про значіння громадських виборів д-р К. Троян. На обох вічах було богато людей. Слід запримітити, що на вічу в Оттиневичах був присутній сель-роб зі Львова, Іван Новоронський, який поводився коректно і був навіть допущений до слова, одначе не закинув нашій партії ані її роботі ні одного слова, бо наглядно переконався, що на місцях є люди праці, які совісно ведуть роботу між населенням та мають зорганізовані як слід народні маси, що одностайно станугь до виборчого акту.

СТАРИЙ САМБІР.

За приміром інших повітів рішили й наші громадяни скликати національне віче в справі громадських виборів на день 21-го червня. День погідний і торговий, але, на жаль, українського населення мало, бо громадяни довідалися про віче на кілька годин перед початком. Зате більше було на вічу півінтелігентних демагогів і сельробівських прихвостнів, які, щоби зробити на вічу халепу, спровадили собі аж зі Львова студ. Хама. По причині, що в нас нема зорганізованої партії УНДО, а навіть тимчасового комітету, віче цілком не повелося і нарід розійшовся зневірений і збаламучений. Тому отсею дорогою громадяни Старого Самбора й повіту закликають наших свідомих робітників зорганізувати партію УНДО, навязати контакт з централею і зарядити якнайскорше уряджения дійсного національного віча. Колись Самбір за Лепких і Яворських славився національною свідомістю. Нині запанувалися байдужість, роздори і колотнеча. Жертвенність на народні цілі впала цілковито. Старий Самбір над пропастею. Люди доброї волі повинні взятися вже раз за діло і повести нарід до боротьби в рамках української національної партії та оборонити його від сельробівської демагогії.

Громадянин.

Виборчі переслідування.

Рудки, 2. червня 1927.

(Телеграма.)

В Рудеччині, в громаді Бенькова пішла передвиборча кампанія шляхами старої виборчої традиції баденівських часів. Поліція арештувала там чотирох селян, членів українського виборчого комітету.

Сойм.

Варшава, 1. липня 1927.

На нинішнім засіданні сойму раджено над звітом адм. комісії у справі проєкту закону про сільські громади. Справоздавець пос. Путек засував праці адм. комісії над цілістю самоврядних законів і поодинокі постанови реферованого ним закону. На цьому вичерпано денний порядок. Найближче засідання у вівторок 5. ц. м. На денному порядку дальша часть звіту адм. комісії про самоврядні закони.

Чи військові можуть брати участь у виборах.

Варшава, 1. липня 1927.

На засіданні злучених комісій військової і конституційної розглядано внесення кількох партій в справі проєкту закону про участь військових у виборах до самоврядних установ. В дискусії представники всіх партій піддержали внесення реф. пос. Залуски, який є за тим, аби військовим відмовити активне і пасивне виб. право. Один лише пос. Поляке вич (Стр. Хл.) заявився за признанням фаховим офіцерам і підофіцерам активного і пасивного виб. права до самоврядних установ. Після дискусії вибрано підкомісію (пос. Заалуска, Кернік і Ліберман), яка має сформулувати внесення в тій справі. Найближче засідання получених комісій в середу.

Бирд упав у море.

Париж 1. липня 1927.

В ночі надходили суперечні вісти про напрямок лету Бирда. Радіо з год. 9. рано подає, що Бирдів літак около 3. год. перелетів в околиці Парижа, звернув у напрямку департаменту Кальвадос. Летунам не стало бензини й оливи і вони хотіли дістатися до найближчої суші. Мусіли осісти на морі 3.0 метрів від суші. На морі пересілись у кавчукове човно і при помочі двох рибалок добились до берега. Летунів приняв мерів заступник у Вер сір мер. Тут відвідав летунів командант повітряної фльоти у Шербурзі. Летуни просили не безпокоїти їх і позволити їм відпочати. Літак підчас припливу моря прикрила вода, 60 метрів від берега. Два пропелера зарилися в піску; вони вже нездатні до вжитку. В год. 15. видобуто літак на сушу. Вода поломила цілком керму і каюту. Летуни впевняють, що вони були вже недалеко Парижа. Біля Каон змилили їх світла високих печей, які взяли за морські ліхтарні, звернули до моря і заблудили. Після відпочинку відідуть до Парижа. Бирд радіє, що принесе през. Думерґові неушкоджений американський прапор.

Криваві бійки в пруськім соймі.

Берлін, 1. липня 1927.

На нинішньому засіданні пруського сойму, що мало бути останнє перед феріями, прийшло до бійки між нім.-нац., соц. і комун. послами. На денному порядку була дискусія над інтерпеляцією соціялістів у справі кровавих подій в Арендорфі біля Франкфурту. Підчас його промови счинилась бійка між послами згаданих партій. Комуністам у бійці помагали соціялісти. Пос. Шуберта (ком.) ранено у голову ключем. Предсідник перервав засідання. Щойно після довшої хвилі вдалося привести спокій.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·90·50—8·91·00, канадійський доляр 8·88—8·88·50. Банк Польський платив за доляра у готівці 8·88, анґлійський фунт 43·34, швайцарські франки 171·72, французькі франки 34·88, бельгійські франки 24·75, італійські ліри 51, голяндські гульдени. 357·60, шведські корони 238·75, данські корони 238·10, норвежські корони 230·30, чеські корони 26·44, австрійські шілінґи 125·54, німецькі марки 211, данціґські ґульдени 172·50.

Збіжжє.

Пшениця двірська 53·50—54·50, пшениця сел. 51·25—52·25, жито галицьке 45·75—46·75, ячмінь на мливо 40·50—41·75, ячмінь пастівний 37·00—38·00, овес 37·50—38·50.

НОВИНКИ.

— **Вислід драматичного конкурсу.** Одержуємо таке повідомлення: „Члени конкурсового жюрі „Кооперативи Український Театр" у Львові зібрані на засіданні дня 30-го червня ствердили безсумнівне авторство песи „Дон Кіхот з Етенгайму", якої автором є п. Ярослав Галан з Перемишля. Автор згідно з первісним рішенням одержить повну нагороду після деяких поправок вказаних йому жюрі".

— **Підвишка комірного.** Замісць нових домів росте комірне. З 1. липня вийшов новий множник, який торкається також однокімнатних мешкань. Комірне обчислюється так: висоту комірного свого мешкання з червня 1914 р. треба множити через цифру („множник") подану для даної категорії помешкання; хто має одну кімнату множить через 60.49, хто 2 або 3 через 88.20, хто від 4 до 6 через 93.45. Торговельні та промислові льокалі через 88.20, робітничі кооперативи через 93.45, крамниці до 1.500 кор. передвоєнного комірного через 98.70.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

— **Порахунки учеників.** Новий випадок пімсти ученика на гімн. вчителі: перемиський ученик польської гімназії з V. кл. Криса побив по голові та лиці вчителя Шведа.

— **Студентські бійки.** Бійки між вшехпольською молодю та жидівською не втихли, а розгорілись. Ті, що почували себе попереднього дня більш пошкодованими: вшехполяки, зорганізували „відсіч". Гасло було старе, чорносотенне: „бей жидов". Жертвою патріотичного запалу найбільше впали предмети, а не люди: шиби редакції „Хвілі", каварень і крамниць, а навіть вікна божниці на вул. Шайнохи. Кажуть, що в палі боротьби неодна палиця впала також на чехословацьких гостей, які були в переїзді через Львів. Нема сумніву, що вшехпольські студенти почували себе в повнім моральнім праві робити вчорашній протижидівський наступ після статті „Слова Польського", яке звело все студентське непорозуміння за зверхні відзнаки до великої справи — національно ображених почувань. У довгих статтях польської та жидівської преси про вуличні авантюри нема нічого про безпосередну їх причину: присвоєні безправно такі самі відзнаки. У моральних науках на адресу закукуріченої молоді нема ні одного практичного голосу: „Панове! відступіть свої відзнаки ворогуючій партії по зниженій ціні і купіть собі інші, у кращих колірах; адже дешевше змінити шапку, як розбиту голову".

— **Залізний дощ** обіцюють нам анґлійські астрономи у липні та серпні. Будуть це метеори ріжної величини та ваги. Для потіхи вчені пригадують, що два метеори, з яких один упав у свій час в Арґентині, а другий у Бразилії важили 15.000 і 8.600 кільо! Таких, що важили по кількасот кільо було сотки. Найбільше їх паде в околиці рівника.

— **Слідами пані Ґрозавеску.** Цим разом це тенор застрілив свою любку із заздрости; зветься він Ґерарді і відповідає перед фльорентійським судом. Аналоґічне вбивство трапилось цими днями в Моравській Остраві.

— **Для культу танцю.** У Маґдебурзі скінчився невеличкий конґрес знавців і прихильників танечної культури, до якого дали почин визначні мистецькі танцюристи та теоретики: Анна Павлова, Мері Віґман, Рудольф Лябан, д-р Ніденкен-Ґебгардт, проф. Шлемер. Крім мистецьких продукцій були на ньому фахові відчити про основи і принципи танцю, про засоби та вплив танечного мистецтва. Присутні рішили створити союз хорових співаків і балетних танцюристів, який крім професійних інтересів має на меті чисто ідеальні завдання. Протекторат цього союзу взяли на себе ріжні вчені та письменники.

— **Американська теорія.** Американський історик мистецтва Гольдблет, знавець клясичного італійського малярства, дав товаришам свого фаху і широким колам читачів нову тему до роздумувань. У великій книжці доказує він, що Ліонардо да Вінчі був майкут і не малював більшости своїх образів. Він мав геніяльного ученика маляра Андрія Саляй, з професії... коваля, який попав з армією в Італію, жив на дворі короля Фердинанда I. у Неаполі, а пізніше перейшов до Л. да Вінчі, який приняв його як прибраного сина. Докази на це є в деннику самого Ліонарда. Саляй як вірний ученик підписував свої архитвори іменем Ліонарда з піетизму до нього. Теорія, що нагадує майже історію Шекспіра! І „Мона Ліза", що була джерелом стільки студій надалі таємно всміхається...

— **Світова всячина.** У Льондоні відбудуться цими днями великі воздушні маневри, на яких покажуть людям, як бомбардується з літаків столицю. Військові місії кількох держав, прибудуть оглядати це видовище. — У Кольонії 30.000 металюрґічних робітників демонструвало проти уряду. — Редактор ройялістичного денника „Аксіон Франсез" арештований у звязку з утечею свого приятеля Л. Доде. — Засуд смерти на Сакка та Ванцеті відкладений на місяць наслідком збірної петиції. — Вандербільта мільйони дістав нюйорський інжеміp, за якого вийшла замуж його донька. — У Кешкемет почались міжнародні шахові змагання при співучасти Немцовіча, Пшепюрки, Вуковіча, Тартаковера, Ґрюнфельда, Аґуеса, Кольле, Сенеші, Брінкмана, Мюлера, Альохіна, Кноха і Саркезі.

— **З кіна.** У кіні „Палас" подвійна програма: „Каріера панни Аннетє" драма в 9 діях і „Зоря кабарету" в 8 діях. У кіні „Коперник": „Траґедія веселих дівчат" в 8 діях і Чарлі Чаплин в „Щастю у чоботах", комедії на 8 дій.

— **Друкарські чортики.** Читачі вчорашнього нашого часопису найдуть кілька помилок, які є безпосереднім наслідком ... на ... тип ... часоходу на ...

сопист машиновим способом, а не ручним. Найважнішою з них є утеча двох останніх рядків із третьої шпальти в статті „Трагедія заздрости" до останніх двох рядків другої статті на цій-же сторінці „Свято піетизму й культури". Після слова „слабої" треба читати „волі і відчувався їй у всьому. Саме підозріння жінки, що він має люб." і продовження в горі на IV. шпальті. У статті „Трагедія заздрости" III. шпальта 4 рядок згори бракує слово „читачів", а у фейлетоні „Претенсії літератури до науки" при самому кінці замісць „архітект" має бути „архивіст".

З міської опери.

Виступ Голинського і Качмара в „Жидівці".

По закінчення передвакаційного оперного сезону виставила львівська міська опера відому оперу Галевія „Жидівка", що стягнула до театру масу публики, яка заповнила всі місця. Гостем того вечера був Мих. Голинський і Вол. Качмар і на рахунок їх гостинного виступу слід віднести небувалу фреквенцію в театрі, що в цій порі року, а до того останнього дня перед феріями, у Львові ніколи не буває.

Обсада сольових партій була, як і в останній виставі „Аїди", знову в дуже певних руках. Партію жидівського золотника Елеазара співав *Голинський*, партію доньки Елеазара Рахелі — *Злятієва*, партію кардинала і президента ради —*Качмар*. Ці три імена вказують нам найкраще які чудні і визначні мистецькі сили креували головні ролі в цій опері.

Мусимо ширше спинитися на креації *Голинського*, що була справжньою сенсацією дня. В ролі Елеазара виступав наш артист узагалі вперше — і не дивлячись на це, його високо мистецьке відтворення тої важкої (хоч і вдячної) партії захопило до живого всю без виїмку публику. Навіть найбільший ворог Голинського (о скільки такий є) мусів упора признати, що наш співак виявив у цій опері велику дозу музичної культури й інтелігенції, бо співав так чаруючо і грав так переконуючо, як мабуть ніколи досі. Зокрема свою молитвою при столі і відомою „божеською" арією при кінці третього акту Голинський положив видців так, що не в одному оці заблисла сльоза. А це власне є ознакою великого артиста, що глибоке чуття, з яким він відтворив свою ролю, зумів перелити на всю публику. Взагалі Голинський співав уже від першого моменту з якоюсь такою суверенною певністю так ніжно, солодко, а до того свобідно, що видці були під впливом його співу наче в екстазі. Його вчорашньому кольосальному успіхові пособляла і його сценічна гра, що цим разом абсолютно не лишала нічого до бажання. Взагалі виступ Голинського в „Жидівці" був одним великим його тріюмфом, що виявлялося невмовкаючими оплесками і безконечними викликуваннями нашого артиста на протязі цілої чвертьгодинної павзи по третім акті. Таких овацій розентузіязмованої публики ми ще в театрі не бачили і леда чи коли подібне одушевлення публики буде мало місце в міському театрі у Львові.

Розуміється, до поважного успіху цієї вистави причинилися такі цінені і добірні сили, як *Злятієва* і *Качмар*, що теж співали свої партії віртуозно і відіграли свої ролі як рутиновані, незвичайно гарно вишколені артисти. Обоє вони мають шляхотні, прекрасно шліфовані голоси зовсім непересічної міри і обоїх їх теж горячо оплескувано.

З інших виконавців відмітимо *Кончинську* (княгиня Евдоксія), *Шимоновича* (князь Леопольд), *Марцелінського* (офіцера сторожі), *Курцборта* (начальник м. Констанції) і *Шиманського* (герольд). З них ще найліпше співала Коньчацька, що сотворила взагалі зовсім удатну креацію.

Дирігував, як і на „Аїді", п. *Лерер* вправно і певною рукою, що теж партиципує заслужено в успіхах того вечера.

І. Ніжчук.

Зі спорту.

Зоря І. — Україна ІІ.

В неділю, дня 3. ц. м. відбудуться на площі Сокола-Батька в год. 10 перед полуднем товариські мячеві змагання між українським роб. спорт. кружком „Зоря" І. і „Україною" ІІ. Слід зазначити, що т-во українських ремісників „Зоря" у Львові, якого секцією є власне вище згаданий спортовий кружок, вірно оцінюючи значіння спортового та фізичного виховання серед своїх членів, уже давніше приступило до зорганізування спорт. кружка, який проявив діяльність, граючи з деякими львівськими дружинами. Тепер, притягнувши до праці для рідного спорту членів, які виступали в чужих клюбах, виділ згаданого кружка переорганізував дружину, яка ізза недостачі часу тренувала тільки в неділі і то рано, бо опісля наша площа була все занята. Про дружину саму та її гру не можемо нічого сказати; одно певне, що вона визначається сильною волею виграти і грає незвичайно амбітно. Рівнож і Україна II. для нас поправді незнана і запрезентується нам перший раз у цю неділю. З огляду на однакові майже сили змагання заповідаються цікаво і при гарній передполудневій погоді стягнуть певно більше число нашої спортової публики. Вступ вільний.

Посмертні згадки.

Дня 18. червня п. р. упокоївся в Струсові **Йосиф Ситник**, міщанин, свідомий українець римо-кат. обряду, якого все придержувався. Була це ідейна людина, що зуміла погодити свою народність з обрядом. Все і всюди виступав як карний українець і ціле життя посвятив для добра своїх співмешканців і свого народу. Уродився 1849 р., оженився з Татіяною, донькою Василя Гарматія, першого конституційного посла у Відні, а відтак у Кромерижу, з якою прожив більше як 50 літ. Як член громадської ради з р. 1874 перший виступив таки на засіданях ради до боротьби з пянством і постарався про рішення щодо виплат не в неділю, але в будний день. Оснував враз з іншими членами ради перед 50 роками першу в повіті читальню, яка була і є членом „Просвіти"; перед 25 роками був членом-оснувателем читальні „Просвіти"; в читальні був 50 літ усе заступником голови. Аж до своєї смерти не опускав майже ні одної неділі, щоб не заглянути до читальні, де пильно прочитував і обяснював молодшим усякі цікаві статті. Зладив на письмі 20 відчитів і їх прочитував, як приміром „Про тверезість", „Про ощадність", „Про лад в господарстві", „Про ніжність у поведенні супроти жінок", „Про додержування обітниць", „Про заховання і поведення міщанина в домі інтелігента" і т. п. В 1896 р. був членом-оснувателем і виділовим політичного товариства на цілу Галичину „Хлопська Рада". Був членом-оснувателем і управителем позичкової каси „Власна Поміч" у Струсові, яка перед війною орудувала чверть міліоном корон. По війні був оснувателем і управителем кооперативи „Єдність" у Струсові. Брав також участь у подорожі до Єрусалиму, уряджeній митр. Шептицьким, а вернувши звідтам, розповідав у Струсові і по поблизьких читальнях, що бачив по дорозі і в святих місцях. Його смерть викликала загальний жаль, чого доказом було велике число учасників похорону, не дивлячись на зливний дощ. У похороні взяло участь 2 місцевих священиків римо-кат. і 5 священиків наших. Над гробом промовив місцевий парох о. Теодор Цегельський, що змалював його заслуги і подав до відома, що саме перед його смертю в часі святочного ювилею 50-літніх роковин істнування читальні в Струсові іменовано пок. Йосифа Ситника почесним членом читальні. Полишив двох синів і три доньки, з яких одна Стефа замужна за Евгеном Гріняком, повіт. ветеринаром у Надвірній, а друга, Ольга, за д-ром Родіоном Сліпим, лікарем у Струсові. — В. Й. П.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Нового Українського Театру.

Бібрка
3. VII. Блакитний лис.
Ходорів 4. VII. Чесна Зузанна.
5. VII. Блакитний лис.
6. VII. Життя Людини. 2—5

Конкурс розписує Товариство Жінок з вищою освітою на три стипендії по 10 амер. долярів для абсольвенток високих шкіл в краю і заграницею. Услівя подасть секретарка Товариства д-р Ірена Левицька, Підвалля 7 II. п. — *Виділ.* 2441 2—3

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Конкурс.

Головна Управа „Рідної Школи" у Львові розписує конкурс на управителя гімназії „Рідної Школи" в Коломиї. Вимагана кількалітна учительська практика, повна кваліфікація, платня як у держ. гімн. — Належито удокументовані просьби вносити до Головної Управи „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10/II. в речинці до 15 липня ц. р. 2471 3—4

Звичайні Загальні Збори

членів **Повітового Товариства Кредитового,** кооперативи з обмеженою порукою в Тернополі, відбудуться дня 19. липня 1927 року о год. 11 перед полуднем в салі „Міщанського Братства" **в Тернополі,** з таким порядком нарад:

1. Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів.
2. Звіт Управи і предложення білянсів за рік 1924, 1925, 1926.
3. Звіт з ревізії переведеної Ревізійним Союзом.
4. Звіт контрольної комісії і внесення на приняття і затвердження рахунків і білянсів за рік 1924, 1925, 1926.
5. Внесення Надзірної Ради на розділ чистого зиску за рік 1925, 1926.

До участи в Зборах є управнені лише Члени Кооперативи. Правні особи беруть участь через своїх повновласників, заосмотрених окремими повновластями. Замкнені рахунки є виложені в льокалі Кооперативи до перегляду членів. 1 1—

Тернопіль, дня 28. червня 1927 р.

За Надзірну Раду:

Іван Боднар, голова. — *Д-р Іван Яцків,* секретар.

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. — Видає Видавнича Спілка „Діло". — З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.